NÁZEV ŠKOLY:	Masarykova základní škola a mateřská škola Melč, okres Opava, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.4.00/21.2623
AUTOR:	Mgr. Lucie Čechovičová
NÁZEV:	VY_32_Inovace_Český_jazyk_2
ČÍSLO DUM:	13
TÉMA:	Božena Němcová
ROČNÍK:	8.
OBDOBÍ REALIZACE:	6/2012

Masarykova základní škola
a mateřská škola Melč, okres Opava,
příspěvková organizace

evropský sociální fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- Prezentace je určena k výkladu učiva o Boženě Němcové. Prezentace pojednává o životě a stěžejní tvorbě významné české autorky, žáci získají přehled o jejích nejvýznamnějších dílech. Větší pozornost je věnována knize Babička. Prezentaci lze nejlépe využít k frontální práci žáků s vedením učitele a doplnit výklad četbou ukázek v čítance.

BOŽENA NĚMCOVÁ (1820 – 1862)

DĚTSTVÍ AUTORKY

- Narodila se ve Vídni 4. února 1920.
- Byla spolu s K.H.Borovským, J.K. Tylem a K.J.Erbenem v popředí české literatury ve 40. a 50. letech 19.století.
- Božena Němcová vl. jménem Barbora Panklová byla dcerou české služky a panského kočího, rakouského Němce.

- Dětství prožila v Ratibořicích na Starém Bělidle a do školy chodila do České Skalice.
- V dětství na ní měla velký vliv její babička Magdalena Novotná.
- Také pobyt v německé rodině panského správce, kde poprvé přišla do styku s literaturou, měl na ní velký vliv.

RODINNÝ ŽIVOT AUTORKY

- Jako sedmnáctiletá byla pod nátlakem své matky provdána za Josefa Němce, který byl úředníkem finanční stráže a byl dvakrát starší než Němcová.
- Manželé se téměř každý rok stěhovali.
- Během těchto přesunů se jim narodily čtyři děti (Hynek, Karel, Theodora, Jaroslav).
- Manželství nebylo šťastné.

POČÁTKY JEJÍ TVORBY

- Když rodina konečně zakotvila v Praze, začala se Němcová scházet se všemi představiteli tehdejší české kultury – sblížila se s obrozenci a vlastenecky smýšlejícími spisovateli.
- Začala psát a uveřejňovat básně v časopisech.
- V roce 1845 se Němcovi přestěhovali na Chodsko. Němcová se začala věnovat sběratelské činnosti a zajímala se o sociální podmínky lidu.
- V té době vznikly její črty tamního života:
  - *Obrazy z okolí domažlického* (1845)
  - *Národní báchorky a pověsti*

TĚŽKÉ OBDOBÍ AUTORČINA ŽIVOTA

- V r. 1850 byl její manžel přeložen do Uher a Němcová se vrátila do Prahy.
- Manžela v Uhrách navštívila asi třikrát a využila těchto návštěv ke shromažďování materiálů, ze kterých potom psala pohádky.
- Pohádky také převyprávěla, i když právě zasahování do původní podoby jí někteří kritici vyčítali. "*Přidám, kde je potřeba, ze svého, a to nehezké vynechám*," přiznávala Němcová.
- Z malých honorářů za její literární činnost se jí i dětem žilo bídně.
- Koncem 50. let se Němcová rozhodla žít sama s dětmi.
- Potkalo ji velké neštěstí, když jí zemřel syn Hynek.

TVORBA

- Mezi roky 1854 až 1856 vznikla většina jejích vesnických povídek, román ***Podhorská vesnice*** a také ***Babička***.
- Hlavním hrdinou v jejích dílech byl prostý venkovský lid.
- Hrdiny povídek (***Karla***, ***Divá Bára***, ***Dobrý člověk*** aj. viz dále) jsou často netuctoví jedinci, kteří nesdílí předsudky svého okolí.
- Podobně jako babička, která sice ctí rituály a tradice, ale v jednání s lidmi vystupuje jako nezávislá svobodomyslná bytost.

- V této těžké době vznikalo její největší dílo ***Babička.***
- *Začala jsem na tom pracovat po Hynkově smrti… když mne omrzelo v světě žít. Utekla jsem do toho osamělého stavení v malém údolíčku, k nohoum milé babičky*," vyznala se Němcová o motivech k napsání svého stěžejního díla.
- *Kdybych měla volit, tedy bych si přála narodit se znova as za dvě stě let, anebo ještě později, neboť nevím, bude-li do té doby takový svět, v jakém bych já chtěla žít s rozkoší*, napsala Božena Němcová téměř deset let před svou smrtí.

- Kromě smrti svého nejstaršího syna (zemřel na tuberkulózu) se musela vyrovnávat i s existenčními starostmi a neustálý dohled policie jí život taky nijak neulehčoval.
- Božena Němcová zemřela 21. ledna 1862 v nedožitých 42 letech.
- Pohřbena je na pražském Vyšehradě.
- Její pohádky a povídky zařadila veřejnost do zlatého fondu české literatury.

DÍLA – SHRNUTÍ

- **Národní báchorky a pověsti /1845-1847/** - pohádky, místní pověsti a legendy. Němcová se snažila o vlastní převyprávění lidové látky. Hlavní myšlenkou pohádek je rovnost všech lidí, vítězství mravních hodnot nad silou zla.
- **Slovanské pohádky a pověsti / 1857-1858/** - Němcová je napsala tak, jak je slyšela od vypravěčů.
- **Obrazy z okolí Domažlického** – cestopisné články, ve kterých použila poznatky z Chodska a z několikaletého pobytu na Slovensku.

POHÁDKY

SEDMERO KRKAVCŮ (1993) - NA MOTIVY BÁCHORKY B. NĚMCOVÉ

PYŠNÁ PRINCEZNA (1952) - POHÁDKA BOŘIVOJE ZEMANA PODLE PŘEDLOHY B. NĚMCOVÉ POTRESTANÁ PÝCHA

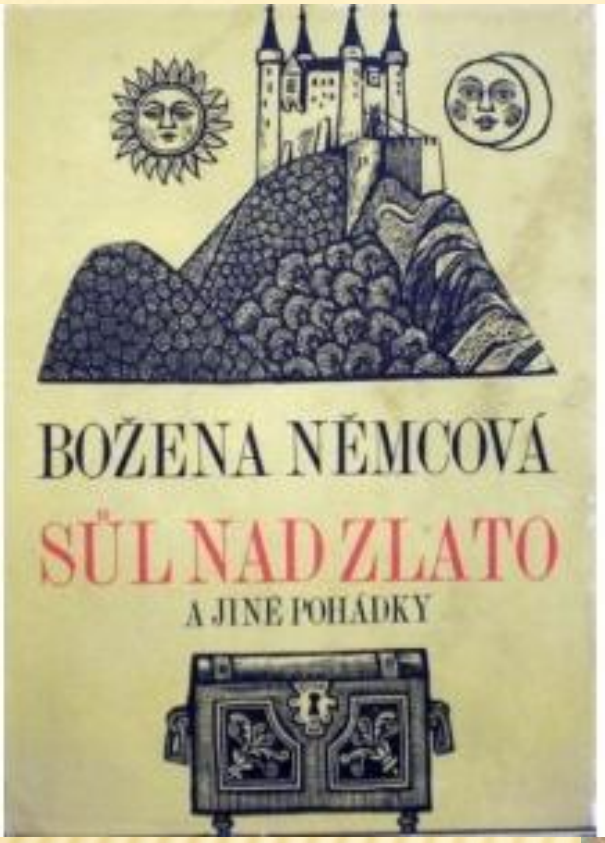
BOŽENA NĚMCOVÁ
SŮL NAD ZLATO
A JINÉ POHÁDKY

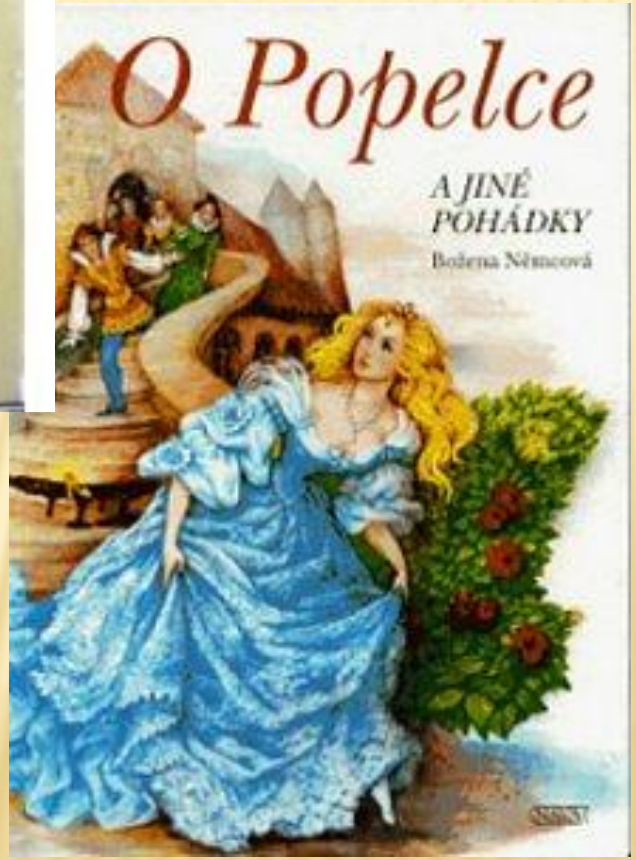
O Popelce
A JINÉ POHÁDKY
Božena Němcová

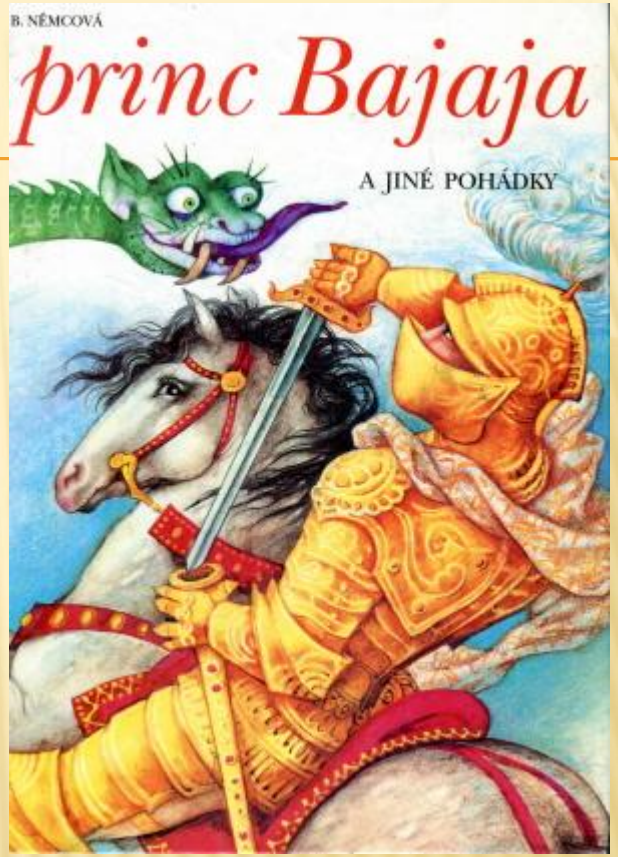
B. NĚMCOVÁ
princ Bajaja
A JINÉ POHÁDKY

BABIČKA / S PODTITULEM OBRAZY Z VENKOVSKÉHO ŽIVOTA – 1855/

- V tomto velkolepém díle čerpala náměty ze svého dětství a vše rozšířila poznáním lidového života.
- Není to životopis, jsou v něm jen úryvky z autorčina života.
- postavy - *Barunka, Adélka, Jan, Vilém, Tereza Prošková, Viktorka, kněžna, slečna Hortenzie, Kristla, Jakub aj.*
- Knihu tvoří dvě části:

1. obsahuje život na Starém bělidle, příjezd babičky. Představuje další osoby: mlynáře, panského strážníka Mojžíše, bábu kořenářku, bláznivou Viktorku, paní kněžnu se schovankou Hortenzií, členy Proškovy rodiny a mnoho dalších.
2. vnitřní část popisuje přírodní dění během ročních období a život v jednotlivých fázích roku.

BABIČKA SE ILUSTRACEMI ZDEŇKA BURIANA (NAKLADATELSTVÍ KNIŽNÍ KLUB, 2010)

FILMOVÉ ZPRACOVÁNÍ BABIČKY (1971) OD ANTONÍNA MOSKALYKA S JARMILOU KURANDOVOU A LIBUŠÍ ŠAFRÁNKOVOU

- Postavy i příběhy jsou silně zidealizované – babička neměla s dcerou natolik idylický vztah, babička je v knize ideál, dokonalý dobrý člověk.
- Babička měla být ideální obyvatelkou ratibořického údolí.
- Autorka vzpomíná na dětství strávené na Starém Bělidle, na babičku a líčí průběh života jednoho roku.
- Popisuje život venkovských lidí a panstva z nedalekého zámku.

- *Obrazy venkovského života*, jak zní podtitul knihy, vyšly poprvé ve čtyřech sešitech v létě 1855.
- Od té doby se dočkaly více než tří set českých vydání a byly přeloženy do desítek jazyků včetně japonštiny nebo bengálštiny.
- *Babička*, potažmo Božena Němcová, se stala pro mnohé literáty, divadelníky i filmaře inspirací, nejen v dobách, které podněcovaly k vlasteneckému ohlížení.

BUSTA BOŽENY NĚMCOVÉ

PLODNÉ TVŮRČÍ OBDOBÍ

- Po ***Babičce*** spisovatelka přispívala do literárních almanachů, vydala:
- ***Slovenské pohádky a pověsti*** (Slovensko si oblíbila při několika svých cestách za manželem do Uher).
- A ***V zámku a podzámčí*** – delší prózu.

POVÍDKY

- Baruška /1853/,
- Divá Bára /1856,
- Dobrý člověk /1858,
- Pan učitel /1860/,
- Chyže pod horami
- Karla
- Pohorská vesnice /1856/ - povídka z prostředí chodské vesnice si klade za cíl urovnat vztahy mezi šlechtou a lidem.

POMNÍK V RATIBOŘICÍCH

Hrob Boženy Němcové na Vyšehradském hřbitově v Praze

POUŽITÉ ZDROJE

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bozena_Nemcova_grave_Vysehrad_Cemetery_Prague_CZ_811.jpg
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1.jpg
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1_s_d%C4%9Btmi_roku_1852.jpg
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1_1860.jpg
- http://www.google.cz/imgres?q=princ+bajaja+n%C4%9Bmcov%C3%A1&um=1&hl=cs&tbo=d&biw=1024&bih=475&tbm=isch&tbnid=X4knmQIG0_Go5M:&imgrefurl=http://www.bookfan.eu/kniha/19462/Princ-Bajaja-A-jine-pohadky&docid=0R6ELgMbYrs1kM&imgurl=http://www.bookfan-static.eu/images/cover/book/1/9/4/6/2/Princ-Bajaja-Bozena-Nemcova---w-300-h-425.jpg&w=300&h=425&ei=sfqxU0a4KImN4gSI2oEQ&zoom=1&iact=hc&vpx=4&vpy=97&dur=7&hovh=267&hovw=189&tx=92&ty=157&sig=104637869228443797870&page=1&tbnh=143&tbnw=101&start=0&ndsp=13&ved=1t:429,r:0,s:0,i:82

- http://www.bookfan.eu/kniha/19454/O-Popelce
- http://www.google.cz/imgres?q=s%C5%AFl+nad+zlato+n%C4%9Bmcov%C3%A1&um=1&hl=cs&tbo=d&biw=1024&bih=475&tbm=isch&tbnid=48fEE2mlSDsHSM:&imgrefurl=http://www.databazeknih.cz/knihy/sul-nad-zlato-a-jine-pohadky-68697&docid=6NtoeGYW0p81KM&imgurl=http://www.databazeknih.cz/images/12_/121/big_sul-nad-zlato-a-jine-68697.jpg&w=300&h=300&ei=WvqxUNOVFMPi4QT67oCgBg&zoom=1&iact=hc&vpx=411&vpy=124&dur=1002&hovh=225&hovw=225&tx=126&ty=121&sig=104637869228443797870&page=1&tbnh=163&tbnw=163&start=0&ndsp=13&ved=1t:429,r:9,s:0,i:109
- http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/161349-bozena-nemcova-ne-stastna-to-zena/
- http://www.spisovatele.cz/bozena-nemcova